

Akhlaq-i zīstī

i.e., Bioethics Journal

2024; 14(39): e28

The Bioethics and Health
Law InstituteMedical Ethics and Law
Research CenterInternational Association
of Islamic Bioethics

The Effectiveness of Academic Ethics Education in Interest in School and Academic Success of Students

Mojtaba Seyedabadi^{1*} , Fateme Dehnamaki Moshkabadi², Zahra Pari Dolatabad³, Seyedeh Sajedeh Mirdoosti⁴

1. Department of Psychology, Birjand Branch, Islamic Azad University, Birjand, Iran.
2. Department of Psychology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.
3. Department of Psychology, Ferdows Branch, Islamic Azad University, Ferdows, Iran.
4. Department of Psychology, Payam Noor University, Nakhchivan International Branch.

ABSTRACT

Background and Aim: Investigating the influencing factors and ways to improve interest in school and academic success is one of the most important and basic activities in any educational system, so the present study was conducted with the aim of determining the effectiveness of teaching ethics in school interest and academic success of students.

Methods: The research method was a quasi-experimental design with a pre-test and post-test along with a control group. The research population included all 10th grade female high school students in one district of Karaj in the academic year of 2023-2024, 30 of whom were randomly selected by available sampling and placed in two experimental and control groups. The tools for collecting information were questionnaires of interest in school by Bahari et al. (2021) and academic success by Salehi et al. (2013). During 8 weeks, a 90-minute session was held every week for the experimental group, but the control group did not receive any training during this period. SPSS version 22 software and multivariate covariance analysis were used in data analysis.

Ethical Considerations: The consent form and assurance of confidentiality were provided to the participants. They were also informed that participation in the sessions was voluntary and that they could withdraw at any time if they wished.

Results: The findings indicated a significant difference between the experimental and control groups in school interest and academic success. The mean and standard deviation of school interest in the experimental group before and after the intervention were 68.46 ± 7.03 and 60.35 ± 7.27 , respectively. Similarly, the mean and standard deviation of academic success before and after the intervention were 58.40 ± 4.22 and 53.13 ± 4.54 , respectively. The effect size for school interest components was as follows: participation in school activities (1.28%), commitment to school (2.26%), sense of belonging to school (7.24%), and academic success (0.233%) ($P < 0.001$).

Conclusion: Based on the study findings, it is recommended that teachers and educational policymakers incorporate ethical education in academic programs to enhance students' school interest and academic achievement.

Keywords: Academic Ethics Education, Interest in school, Academic success, Students

Corresponding Author: Mojtaba Seyedabadi; **Email:** seydabadimojtaba4@gmail.com

Received: February 10, 2024; **Accepted:** June 18, 2024; **Published Online:** February 18, 2025

Please cite this article as:

Seyedabadi M, Dehnamaki Moshkabadi F, Pari Dolatabad Z, Mirdoosti S S. The Effectiveness of Academic Ethics Education in Interest in School and Academic Success of Students. *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2024; 14(39): e28.

اثربخشی آموزش اخلاق تحصیلی در علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان

مجتبی سیدآبادی^{۱*}، فاطمه دهنمکی مشک آبادی^۲، زهرا پری دولت‌آبادی^۳، سیده ساجده میردوستی^۴

۱. گروه روانشناسی، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران.
۲. گروه روانشناسی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران.
۳. گروه روانشناسی، واحد فردوس، دانشگاه آزاد اسلامی، فردوس، ایران.
۴. گروه روانشناسی، دانشگاه پیام نور واحد بین‌الملل نجوان.

چکیده

زمینه و هدف: بررسی عوامل تأثیرگذار و راهکارهای ارتقاء علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین فعالیت‌ها در هر نظام آموزشی است، بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش اخلاق تحصیلی در علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان انجام شد.

روش: روش پژوهش نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه بود. جامعه پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه دهم دبیرستان‌های دخترانه ناحیه یک کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بودند که تعداد ۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه قرار گرفتند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌های علاقه به مدرسه بهاری و همکاران (۱۴۰۰) و موفقیت تحصیلی صالحی و همکاران (۱۳۹۳) بودند. جلسات آموزش اخلاق تحصیلی در طی ۸ هفته هر هفته یک جلسه ۹۰ دقیقه‌ای برای گروه آزمایش برگزار شد، اما گروه گواه در این مدت هیچ آموزشی دریافت ننمود. در تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد.

ملاحظات اخلاقی: فرم رضایت‌نامه و اطمینان از محرمانه‌بودن اطلاعات به آزمودنی‌ها داده شد، همچنین به آنان اطلاع داده شده بود که شرکت در جلسات داوطلبانه است و هر زمان مایل بودند می‌توانند همکاری خود را ادامه ندهند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین دو گروه آزمایش و گواه در علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد، به طوری که میانگین و انحراف معیار علاقه به مدرسه گروه آزمایش قبل و بعد از مداخله به ترتیب برابر با $7/03 \pm 68/46$ ؛ $7/27 \pm 60/35$ و موفقیت تحصیلی قبل و بعد از مداخله به ترتیب برابر با $4/22 \pm 58/40$ ؛ $4/54 \pm 53/13$ بود. همچنین اندازه اثر برای مؤلفه‌های علاقه به مدرسه شامل مشارکت در فعالیت‌های مدرسه (۲۸/۱ درصد) تعهد به مدرسه (۲۶/۲ درصد)، تعلق به مدرسه (۲۴/۷ درصد) و موفقیت تحصیلی (۲۳/۳ درصد) به دست آمد ($P < 0/001$).

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود معلمان و متصدیان حوزه آموزش در برنامه‌های آموزشی با به‌کارگیری آموزش اخلاق تحصیلی، علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان را بهبود بخشند.

واژگان کلیدی: آموزش اخلاق تحصیلی، علاقه به مدرسه، موفقیت تحصیلی، دانش‌آموزان

نویسنده مسئول: مجتبی سیدآبادی؛ پست الکترونیک: seydabadimojtaba4@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۲۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۲۹؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۳۰

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Seydabadi M, Dehnamaki Moshkabadi F, Pari Dolatabad Z, Mirdoosti S S. The Effectiveness of Academic Ethics Education in Interest in School and Academic Success of Students. *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2024; 14(39): e28.

مقدمه

موفقیت تحصیلی (Academic Success) دانش‌آموزان، به‌عنوان قشر کارآمد و آینده‌سازان کشور، یکی از عوامل مهم پیشرفت و توسعه بلندمدت شغلی و اجتماعی آنان در زندگی است (۱). موفقیت تحصیلی با مفاهیمی همچون پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی یکسان در نظر گرفته شده و نمرات درسی و معدل به‌عنوان مشهورترین ابزار سنجش آن مطرح شده است (۲). موفقیت تحصیلی میزان و ملاک مورد قبولی که برای کسب یادگیری مشخص می‌شود و به‌صورت ادراک و ارزیابی فرد از خود در مورد عملکرد تحصیلی خویش تعریف می‌شود (۳). محققان حوزه آموزشی و تحصیلی معتقدند موفقیت تحصیلی نه‌تنها شرایط استخدام و موفقیت شغلی فرد را در آینده فراهم خواهد کرد بلکه باعث ارتقاء سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی، زندگی استاندارد و سلامت بیشتر نسبت به دیگران خواهد شد (۴).

از طرفی علاقه به مدرسه (Interest to School) به‌عنوان یک عامل کلیدی در موفقیت تحصیلی و عدم ترک تحصیل دانش‌آموزان معرفی شده است (۵). علاقه یک منبع انرژی‌بخش است و به فرد توانایی می‌دهد تا با تحمل سختی‌ها به سطح بالایی از عملکرد دست پیدا کند (۶). علاقه به مدرسه از طریق ایجاد نیرو در دانش‌آموزان و ترغیب آن‌ها به مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، موجب ایجاد نتایج مثبت و رضایت‌بخش در تعلیم و تربیت می‌شود (۷). علاقه به مدرسه چیزی فراتر از انجام کامل تکالیف درسی توسط دانش‌آموزان است؛ و یک کیفیت ذاتی متمرکز بر یادگیری و تلاش در جهت تسلط بر آن است (۸). چهار عنصر وابستگی (شامل وابستگی احساسی نوجوانان به افراد جامعه، والدین و معلمان است و نبود آن‌ها نقش به‌سزایی در گرفتار شدن دانش‌آموزان به بزهکاری دارند)، تعهد (درب‌گیرنده سرمایه‌گذاری احساسی و عقلانی است که با کاهش جرم و حفظ روابط در ارتباط است)، درگیری (سرمایه‌گذاری رفتاری فرد در اعمال قراردادی است) و باور (پذیرش مثبتی است که فرد از مفاهیم اخلاقی و هنجاری دارد) از عناصر اصلی علاقه به مدرسه هستند (۹).

عدم علاقه به مدرسه در دانش‌آموزان منجر به ترک عاطفی فعالیت‌های مربوط به مدرسه در آن‌ها می‌گردد و علاقه ضعیف دانش‌آموزان به مدرسه باعث دور افتادن آن‌ها از محیط مدرسه، افت تحصیلی، ترک تحصیل و ایجاد پیامدهای منفی روانی و اجتماعی خواهد شد (۱۰). از این‌رو بررسی نقش علاقه به مدرسه در مسائل تربیتی و تحصیلی دانش‌آموزان به‌عنوان یک متغیر کلیدی لازم و ضروری است.

روش‌های آموزشی متعددی در حوزه ارتقای متغیرهای تحصیلی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک نماید، یکی از رویکرد آموزشی نوین که با افزایش هیجان‌های مثبت و کاهش هیجان‌های منفی بر جنبه‌های مختلف عملکرد تحصیلی اثر دارد و احتمالاً می‌تواند بر علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان نیز اثر داشته باشد، آموزشی اخلاق تحصیلی است (۱۱). گرایش به ارزش‌های اخلاقی ماهیتاً پیش‌بینی‌کننده اجتناب از تقلب در محیط‌های آموزشی، بازاری، بی‌صدقتی و رفتارهای مثبت است (۱۲). اخلاق تحصیلی به شکلی کاملاً اختصاصی پایبندی و پیروی از ارزش‌هایی نظیر عدم تقلب، تکیه بر تلاش و کوشش شخصی در کسب دستاوردهای تحصیلی، رعایت صداقت، درستکاری و پیروی از آموزه‌های انسانی و اخلاقی برای کسب دانش و علم را شامل می‌شود (۱۳). اخلاق تحصیلی به ارزش‌هایی نظیر صداقت، تکیه بر تلاش شخصی، عدم سو استفاده از زحمات دیگران، رفتار نوع‌دوستانه و رعایتشان و احترام دیگران اشاره دارد (۱۴). در پژوهش‌ها تأثیر اخلاق تحصیلی بر درگیری و شیفتگی تحصیلی دانش‌آموزان (۱۳)، رفتار مدنی - تحصیلی دانشجویان (۱۵)، درگیری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی فراگیران (۱۶) تأیید شده است.

موفقیت تحصیلی فراگیران ممکن است به دلایل مختلف و تحت تأثیر عوامل گوناگون با مشکل مواجه شود، بنابراین بررسی عوامل تأثیرگذار و راهکارهای بهبود موفقیت تحصیلی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین فعالیت‌ها در هر نظام آموزشی است، و از این طریق می‌توان در جهت کاهش افت تحصیلی گام برداشت (۱۷). همچنین اینکه چه عواملی بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد، همواره از حیطه‌های

دانش‌آموزان انجام شود و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا آموزش اخلاق تحصیلی در علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر است؟

روش

روش پژوهش نیمه‌آزمایشی از نوع پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه گواه بود.

مورد علاقه پژوهشگران بوده است، از سویی اهمیت موضوع موفقیت تحصیلی و اثرات فرآورده‌های نظام آموزشی بر فرد و جامعه، لزوم انجام پژوهش‌های بیشتر را تأیید می‌کند. بنابراین به جهت اهمیت شناسایی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان و وجود خلأ پژوهشی مربوطه در این زمینه موجب شد، تا مطالعه حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش اخلاق تحصیلی در علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی

گروه	پس آزمون	متغیر مستقل	پیش آزمون	انتخاب تصادفی
آزمایش	T ₂	X	T ₁	R
گواه	T ₂		T ₁	R

شکل ۱. دیاگرام روش پژوهش

پایایی کل پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسشنامه موفقیت تحصیلی: این پرسشنامه ۳۰ سؤالی توسط صالحی و همکاران (۱۳۹۳) طراحی شده و با استفاده از مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از یک تا پنج نمره‌گذاری می‌شود. نمره این ابزار با جمع کردن نمره گویه‌ها به دست می‌آید، دامنه نمرات بین ۱۵۹-۳۰ است و هرچه نمره آزمودنی بیشتر باشد، میزان موفقیت تحصیلی وی بیشتر است. در مطالعه صالحی و همکاران (۱۳۹۳) روایی محتوایی و صوری ابزار توسط اساتید دانشگاه اصفهان تأیید و علاوه بر آن روایی ابزار با روش همسانی درونی همبستگی هر گویه با کل ابزار مناسب گزارش شد. همچنین پایایی ابزار با روش‌های آلفای کرونباخ و باز آزمایی دوهفته‌ای به ترتیب ۰/۸۴ و ۰/۸۱ برآورد شد (۱۸). در پژوهش حاضر پایایی کل پرسش‌نامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ به دست آمد.

برنامه آموزشی اخلاق تحصیلی: برنامه آموزش اخلاق تحصیلی توسط خالقی و میرزایی (۱۳۹۹) طراحی شده است (۱۹). این برنامه آموزشی در طی ۸ هفته هر هفته یک جلسه ۹۰ دقیقه‌ای توسط محقق به صورت گروهی در محل سالن کنفرانس آموزشگاه برگزار شد. خلاصه جلسات آموزشی مطالب جدول ۱ است.

جامعه پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه دهم دبیرستان‌های دخترانه ناحیه یک کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بودند که تعداد ۳۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه قرار گرفتند. معیارهای ورود شامل دانش‌آموزان دختر پایه دهم، تمایل به شرکت در پژوهش، نداشتن مشکل روحی و روانی حاد و داشتن سلامت روانی براساس پرونده مشاوره‌ای بود و معیارهای خروج هم شامل عدم همکاری در فرآیند آموزش، غیبت بیش از دو جلسه در فرآیند آموزش و تکمیل ناقص پرسشنامه‌ها بود. ابزار گردآوری اطلاعات پرسش‌نامه‌های زیر بودند:

پرسش‌نامه علاقه به مدرسه: این پرسشنامه ۳۰ سؤالی توسط بهاری و همکاران (۱۴۰۰) ساخته شده که سه عامل مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، تعهد به مدرسه و تعلق به مدرسه را بر روی یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای به صورت هرگز (۱) تا همیشه (۵) می‌سنجد. همچنین سؤالات ۹-۸ و ۲۰-۱۸ به صورت معکوس و بقیه گویه‌ها به صورت مثبت نمره‌گذاری شدند. دامنه نمرات بین ۱۵۰-۳۰ و نمرات بالاتر نشان‌دهنده علاقه بیشتر به مدرسه است. در مطالعه بهاری و همکاران (۱۴۰۰) روایی سازه و محتوایی تأیید و پایایی برای کل پرسشنامه ۰/۹۸ و برای هر کدام از عامل‌ها به ترتیب ۰/۹۷، ۰/۹۲ و ۰/۸۴ به دست آمد (۷). در پژوهش حاضر

جدول ۱. خلاصه جلسات آموزش اخلاق تحصیلی

جلسه	شرح مختصر جلسه
۱	آشنایی با مراجعان، بیان شرایط و هدف برگزاری و تأکید بر انجام فعالیت‌ها، تکالیف خوش‌آمدگویی و اجرای پیش‌آزمون، درخواست رعایت مقررات جلسات.
۲	آشنایی با ماهیت اخلاق تحصیلی، عوامل مؤثر در اخلاق تحصیلی و تأثیر اخلاق تحصیلی در موفقیت تحصیلی
۳	مرور مطالب و مهارت‌های جلسه قبل، تعریف علاقه به مدرسه، عوامل مؤثر آن، تأثیرات علاقه به مدرسه
۴	مرور مطالب و مهارت‌های جلسه قبل، تعریف موفقیت تحصیلی، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان
۵	مفهوم تقلب در یادگیری، نقش و تأثیرات آن، آموزش مسئولیت‌پذیری و ارائه راهکارها و فن‌های آموزش آن
۶	آموزش خویشتن‌داری و ارائه راهکارها و فن‌های آموزش آن
۷	آموزش صبر، صداقت و بردباری و ارائه راهکارها و فن‌های آموزش آن
۸	جمع‌بندی و مرور مطالب همه جلسات پاسخ دادن به ابهامات دانش‌آموزان در خصوص پروتکل آموزشی و جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و اجرای پس‌آزمون تشکر از حضور به‌موقع و فعال شرکت‌کنندگان در جلسات آموزشی

یافته‌ها

براساس نتایج گروه آزمایش میانگین سن ۱۵/۴۸ با انحراف معیار ۰/۶۳ و در گروه گواه برابر با ۱۵/۳۷ با انحراف معیار ۰/۷۱ بود. تفاوت معناداری بین دو گروه از نظر سنی وجود نداشت و گروه‌ها همگن بودند ($P < 0/05$). میانگین و انحراف معیار نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون متغیرهای پژوهش در دو گروه آزمایش و گواه در جدول ۲ ارائه شده است.

در این پژوهش در مرحله اجرا بعد از تخصیص افراد در دو گروه گواه و آزمایش، ابتدا پیش‌آزمون برای هر دو گروه برگزار شد، سپس جلسات آموزش اخلاق تحصیلی در طی ۸ هفته هر هفته یک جلسه ۹۰ دقیقه‌ای برای گروه آزمایش برگزار شد، اما گروه گواه در این مدت هیچ آموزشی دریافت ننمود. درنهایت پس از جلسات آموزش برای هر دو گروه پیش‌آزمون برگزار شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره استفاده شد.

جدول ۲. توصیف آماری نمرات پیش‌آزمون - پس‌آزمون علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی به تفکیک گروه

گروه	متغیر	پیش‌آزمون		پس‌آزمون	
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
گواه	مشارکت در فعالیت‌های مدرسه	۱۸/۴۰	۳/۰۹۸	۱۸/۹۲	۳/۲۳۴
	تعهد به مدرسه	۲۲/۴۷	۲/۹۰۰	۲۲/۹۳	۲/۵۲۷
	تعلق به مدرسه	۱۹/۷۱	۳/۱۰۹	۱۹/۴۱	۲/۸۳۶
	نمره کل علاقه به مدرسه	۶۰/۵۸	۴/۷۲۰	۶۱/۲۶	۳/۳۱۱
آزمایش	موفقیت تحصیلی	۵۳/۴۰	۴/۱۷۱	۵۳/۸۷	۴/۴۸۶
	مشارکت در فعالیت‌های مدرسه	۱۸/۷۱	۳/۳۹۰	۲۱/۵۳	۲/۳۲۳
	تعهد به مدرسه	۲۲/۶۷	۳/۷۱۶	۲۵/۴۱	۴/۳۴۸
	تعلق به مدرسه	۱۸/۹۷	۴/۴۱۷	۲۱/۵۲	۳/۵۱۹
	نمره کل علاقه به مدرسه	۶۰/۳۵	۷/۲۷۷	۶۸/۴۶	۷/۰۳۴
	موفقیت تحصیلی	۵۳/۱۳	۴/۵۴۹	۵۸/۴۰	۴/۲۲۲

بررسی برابری ماتریس کوواریانس متغیرهای وابسته در بین گروه آزمایش و گواه نیز نشان داد که ماتریس کوواریانس متغیرهای وابسته در دو گروه برابر است ($F = 1/778, p > 0/05$). نتایج آزمون خی دو بارتلت برای بررسی کروییت یا معنی‌داری رابطه بین متغیرها نشان داد که رابطه بین این مؤلفه‌ها معنی‌دار است ($\chi^2 = 28/559, df = 5, p < 0/01$). پس از بررسی پیش‌فرض‌های تحلیل کوواریانس چندمتغیری، نتایج آزمون نشان داد که بین علاقه به مدرسه دو گروه تفاوت معنی‌داری وجود دارد ($F = 6/482, p < 0/01$, Wilks Lambda = $0/542$). برای بررسی اینکه گروه آزمایش و گواه در کدامیک از مؤلفه‌های علاقه به مدرسه با یکدیگر تفاوت دارند در جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری گزارش شده است.

به‌منظور بررسی اثربخشی آموزش اخلاق تحصیلی در علاقه به مدرسه دانش‌آموزان، از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری استفاده شد. برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون شاپیرو - ویلک استفاده شد که با توجه به عدم معنی‌داری مقادیر به دست آمده فرض نرمال بودن توزیع نمرات تأیید شد. نتایج آزمون بررسی همگنی شیب رگرسیون پیش‌آزمون و پس‌آزمون نمرات در گروه آزمایش و گواه، نشان داد که شیب رگرسیون در هر دو گروه برابر است ($F = 1/077, P > 0/05$). نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس متغیرهای وابسته در گروه‌ها نشان داد که واریانس مؤلفه مشارکت در فعالیت‌های مدرسه ($F = 0/057, p > 0/05$)، تعهد به مدرسه ($F = 1/333, p > 0/05$) و تعلق به مدرسه ($F = 0/224, p > 0/05$) در گروه‌ها برابر است. نتایج آزمون باکس برای

جدول ۳. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تفاوت گروه آزمایش و گواه در مؤلفه‌های علاقه به مدرسه

متغیر	منبع	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
مشارکت در فعالیت‌های مدرسه	بین گروهی	۴۰/۰۵۸	۱	۴۰/۰۵۸	۹/۷۷۰	۰/۰۰۴	۰/۲۸۱
	خطا	۱۱۵/۳۰۲	۲۵	۴/۶۱۲			
تعهد به مدرسه	بین گروهی	۳۹/۵۲۱	۱	۳۹/۵۲۱	۸/۸۶۷	۰/۰۰۶	۰/۲۶۲
	خطا	۱۱۱/۴۲۷	۲۵	۴/۴۵۷			
تعلق به مدرسه	بین گروهی	۴۸/۰۲۸	۱	۴۸/۰۲۸	۸/۲۰۸	۰/۰۰۸	۰/۲۴۷
	خطا	۱۴۶/۲۸۳	۲۵	۵/۸۵۱			

تغییرات تعهد به مدرسه و ۲۴/۷ درصد از تغییرات تعلق به مدرسه را تبیین می‌کند. به‌منظور بررسی اثربخشی آموزش اخلاق تحصیلی در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان، از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد. برای بررسی نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون شاپیرو - ویلک استفاده شد که با توجه به عدم معنی‌داری مقادیر به دست آمده فرض نرمال بودن توزیع نمرات تأیید شد. نتایج آزمون بررسی همگنی شیب رگرسیون پیش‌آزمون و پس‌آزمون نمرات در گروه آزمایش و گواه، نشان داد که شیب رگرسیون در هر دو گروه برابر است ($F = 0/132, P > 0/05$). نتایج آزمون لوین برای بررسی همگنی واریانس متغیر وابسته در گروه‌ها نشان داد که واریانس

با توجه به جدول ۳ آماره F برای مؤلفه مشارکت در فعالیت‌های مدرسه ($F = 9/770, P < 0/01$)، تعهد به مدرسه ($F = 8/867, P < 0/01$) و تعلق به مدرسه ($F = 8/208, P < 0/01$) معنی‌دار است. این یافته‌ها نشانگر آن هستند که بین علاقه به مدرسه گروه‌های گواه و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش اخلاق تحصیلی مؤثر بوده و موجب افزایش علاقه به مدرسه دانش‌آموزان شده است. همچنین اندازه اثر در جدول ۳ نشان می‌دهد که عضویت گروهی ۲۸/۱ درصد از تغییرات مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، ۲۶/۲ درصد از

موفقیت تحصیلی ($F = 0/127, p > 0/05$) در گروه‌ها برابر است. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری گزارش شده است. پس از بررسی پیش‌فرض‌های تحلیل کوواریانس در جدول ۴

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیری تفاوت گروه آزمایش و گواه در متغیر موفقیت تحصیلی

متغیر	منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	اندازه اثر
موفقیت تحصیلی	بین گروهی	۱۵۶/۹۸۳	۱	۱۵۶/۹۸۳	۸/۲۰۱	۰/۰۰۸	۰/۲۳۳
	خطا	۵۱۶/۸۱۳	۲۷	۱۹/۱۴۱			

با توجه به جدول ۴. آماره F برای موفقیت تحصیلی ($P < 0/01$)، $F = 8/201$ معنی‌دار است. این یافته‌ها نشانگر آن هستند که بین موفقیت تحصیلی گروه‌های گواه و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش اخلاق تحصیلی مؤثر بوده و موجب افزایش موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان شده است. همچنین اندازه اثر در جدول ۴ نشان می‌دهد که عضویت گروهی ۲۳/۳ درصد از تغییرات موفقیت تحصیلی را تبیین می‌کند.

بحث

بررسی عوامل تأثیرگذار و راهکارهای ارتقاء علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی یکی از مهم‌ترین و اساسی‌ترین فعالیت‌ها در هر نظام آموزشی است، بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین اثربخشی آموزش اخلاق تحصیلی در علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان انجام شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که با کنترل اثر پیش‌آزمون بین میانگین علاقه به مدرسه در پس‌آزمون در دو گروه آزمایش و گواه تفاوت معناداری وجود داشت. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش اخلاق تحصیلی مؤثر بوده و موجب افزایش علاقه به مدرسه دانش‌آموزان شده است. یافته فوق با نتایج مطالعات مشابه در این زمینه همسو است، مطالعه شکیبایی راد و همکاران (۱۳) نشان داد آموزش اخلاق تحصیلی برافزایش درگیری و شیفتگی تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر بود. پژوهش شریفی‌نیا و همکاران (۱۵) نشان داد چنانچه دانشجویان در معرض آموزش عمل اخلاقی قرار گیرند، میزان مسئولیت‌پذیری و رفتار مدنی تحصیلی در آنان افزایش

می‌یابد. همچنین Rijavec & Ljubin-Golub (۲۰) در پژوهش خود دریافتند اخلاق تحصیلی بر شیفتگی تحصیلی اثر مثبت دارد. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت یکی از مراحل آموزش اخلاق تحصیلی افزایش مسئولیت‌پذیری است. افزایش مسئولیت‌پذیری موجب می‌شود که یادگیرنده خود را مسئول یادگیری خود بداند؛ فرد احساس نمی‌کند تحت کنترل دیگران است. احساس فردی را تجارب بیرونی شکل نمی‌دهند، بلکه افراد تشخیص می‌دهند که خود نیرو و حق انتخاب داشته و مسئول ساختن زندگی خود هستند و این امر را می‌توان این‌گونه عنوان نمود که رفتارهای مسئولانه همراه با رعایت اصول اخلاقی در فراگیران سبب به وجود آمدن رشد و انگیزه درونی می‌شود (۲۱)، دانش‌آموزانی که در معرض آموزش اخلاق تحصیلی قرار گیرند انگیزش درونی بالایی پیدا می‌کنند، فراگیرانی که انگیزش درونی بیشتری دارند، از سلامت روان، اعتماد به نفس، آرامش، مسئولیت‌پذیری، خلاقیت و خودشکوفایی بیشتری برخوردارند. وجود این صفات باعث می‌شود آنان گرایش کمتری به رفتارهای نامطلوب و ناهنجار در محیط تحصیلی داشته باشند، درواقع چون افراد برخوردار از انگیزش درونی براساس علایق خود به فعالیت‌های تحصیلی می‌پردازند و از این فعالیت‌ها لذت می‌برند بنابراین از علاقه به مدرسه بالاتری برخوردار خواهند بود (۲۲). در تبیینی دیگر می‌توان گفت آموزش اخلاق تحصیلی در دانش‌آموزان باعث اجتناب از تقلب در محیط‌های آموزشی بازاریابی بی‌صدقاتی و رفتارهای مثبت می‌شود، در این شرایط دانش‌آموزان علاوه بر تلاش برای کسب خواسته‌های خود به روش درست با دشواری کمتری با همکلاسی‌ها و معلمان

از ارتکاب رفتارهای فریبکارانه و تقلب باز می‌دارد و این احساس را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند که موفقیت آن‌ها بستگی به میزان تلاش و کوشش آن‌ها دارد و در این شرایط انگیزش درونی بالایی کسب می‌کند و انرژی و منابع درونی خود را برای انجام تکالیف درسی بسیج می‌کند و تمرکز اصلی وی بر فرآیند یادگیری خواهد بود، از این رو به موفقیت تحصیلی بیشتری خواهند رسید (۲۰). در تبیینی دیگر می‌توان گفت آموزش اخلاق تحصیلی باعث می‌شود دانش‌آموزان سطوح بالای تفکر خلاق رفتار مناسب‌تر و تفکر مثبتی نسبت به مدرسه و تکالیف آن داشته باشند. دانش‌آموزان با سطوح بالای اخلاق تحصیلی مدت زمان بیشتری را به تکالیف درسی اختصاص می‌دهند، از تکالیف سخت ترسی ندارند و با دید مثبت به آن‌ها نگاه می‌کنند و این تکالیف را فرصتی برای یادگیری بیشتر می‌دانند. در این شرایط محیط مدرسه و تکالیف برای دانش‌آموزان محیطی جذاب خواهد بود و زمینه افزایش موفقیت تحصیلی آن‌ها را فراهم می‌کند.

از جمله محدودیت‌های مطالعه حاضر روش نمونه‌گیری در دسترس، تکیه بر ابزار خودگزارشی همچون پرسش‌نامه و عدم کنترل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها از جمله پایگاه اجتماعی، اقتصادی و بافت فرهنگی می‌توان اشاره نمود. همچنین با توجه به عدم دسترسی به دانش‌آموزان در طولانی‌مدت دوره پیگیری بررسی نشد در راستای این محدودیت پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از روش‌های نمونه‌گیری تصادفی همراه با دیگر ابزار پژوهش از جمله مصاحبه با کنترل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مثل وضعیت اقتصادی - اجتماعی - فرهنگی استفاده شود. و به منظور بررسی ماندگاری درمان پیگیری‌های انجام گردد.

نتیجه‌گیری

با توجه به تأثیر مثبت آموزش اخلاق تحصیلی بر افزایش علاقه به مدرسه و موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که توجه به این مقوله در نظام آموزشی ضروری

رابطه برقرار می‌کند و این توانمندی سبب می‌شود راحت‌تر مشکلات درسی خود را از دوستانشان بپرسند و در ارتباط با معلمان راحت‌تر باشند و هنگام نیازمندی یاری‌گران بیشتری در اطراف خود داشته باشد، طبیعی است در این شرایط بر میزان علاقه به یادگیری و به تبع آن میزان علاقه به مدرسه آنان افزایش می‌یابد.

دیگر یافته پژوهش نشان داد بین موفقیت تحصیلی گروه‌های گواه و آزمایش تفاوت معنی‌داری وجود دارد. با توجه به این یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که آموزش اخلاق تحصیلی مؤثر بوده و موجب افزایش موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان شده است. نتیجه به دست آمده با نتایج مطالعات مرتبط در این زمینه همسو است. پژوهش حیات‌بخش و همکاران (۱۱) نشان داد آموزش‌های هوش اخلاقی در افزایش اخلاق تحصیلی و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشت. در همین راستا قاسمی و میری (۲۳) در مطالعه خود تأثیر اخلاق تحصیلی بر موفقیت تحصیلی دانشجویان را تأیید کردند. همچنین Carmona-Halty و همکاران (۲۴) در پژوهشی نشان دادند پایبندی فراگیران به اخلاق تحصیلی منجر به بهبود پیشرفت تحصیلی آن‌ها می‌شود. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت در جلسات آموزش اخلاق تحصیلی به فضیلت‌هایی مانند احترام، مهربانی، همدلی، خویش‌داری و انصاف، مسئولیت‌پذیری، صداقت، بخشش و درستکاری پرداخته می‌شود و افراد با لزوم کاربست این مهارت‌ها در ارتباط با دیگران آشنا می‌شوند، رعایت هریک از این فضایل خود به تنهایی سبب بهبود چشمگیر روابط اجتماعی افراد می‌شود و در نتیجه چنین فردی بر خوب بودن و سلامتی تأکید می‌کند و به جای نقاط ضعف تمرکز بر نقاط قوت دارد (۲۵). همچنین آموزش اخلاق تحصیلی با استفاده از مثال‌ها، ایفای نقش و تمرین‌های عملی که دانش‌آموز انجام می‌دهد باعث می‌شود توانایی‌های شناختی وی در مواجهه با مشکلات فردی و بین فردی بالا رود و بتواند قبل از انجام یک عکس‌العمل رفتاری، قضاوت درستی نسبت به موقعیت چالشی پیشرو داشته باشد (۲۶). بنابراین این آموزش دانش‌آموزان را

است. بر این اساس، پیشنهاد می‌شود مشاوران و متخصصان حوزه آموزش با در نظر گرفتن نقش کلیدی علاقه‌مندی به مدرسه و پیشرفت تحصیلی در زندگی دانش‌آموزان، برنامه‌های آموزشی مؤثری در زمینه آموزش اخلاق تحصیلی تدوین و اجرا نمایند. همچنین، معلمان و سیاست‌گذاران آموزشی می‌بایست در فرآیند برنامه‌ریزی درسی و روش‌های تدریس، آموزش اخلاق تحصیلی را به‌عنوان یکی از عناصر کلیدی در بهبود تجربه تحصیلی و عملکرد آموزشی دانش‌آموزان مورد توجه ویژه قرار دهند.

مشارکت نویسندگان

مجتبی سیدآبادی: تدوین متن مقاله.
فاطمه دهنمکی مشک آبادی: گردآوری و جمع‌آوری داده‌ها.
زهرا پری دولت‌آباد: تحلیل آماری داده‌ها.
سیده ساجده میردوستی: بازبینی و اصلاح متن مقاله.
نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ملاحظات اخلاقی

اطلاعات جامع در رابطه با دلایل تحقیق، نتایج، حفظ محرمانگی و نحوه انجام تحقیق به افراد داده شد و رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان اخذ گردید.

References

1. Navab Kashani SM, Pour Seyyed Aghaei ZS. Predicting the Level of Academic Success of Students Based on Their Parents' Parenting Style with the Mediation of Self-Efficacy and Self-Respect in Primary School Children. *Quarterly Journal of Child Mental Health*. 2023; 9(4): 105-20. [Persian]
2. Murray N, Ma X, Tyler K. Examining academic success among African American high school students. *Educational Studies*. 2024; 50(3): 362-81.
3. Heidari A. The Role of Basic Psychological Needs Satisfaction and Autonomous Motivation In Academic Achievement: A Self-Determination Theory Perspective. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ)*. 2019; 8(10): 63-70. [Persian]
4. Brown CM, Troy NS, Jobson KR, Link JK. Contextual and personal determinants of preferring success attributed to natural talent or striving. *Journal of Experimental Social Psychology*. 2018; 78(1): 134-47.
5. Aghdasi A, Zeynalfam A. A study of the effective social and environmental factors on female high-school students' drop-out in Miandoab Township in 2010-2011. *Journal of Instruction and Evaluation*. 2012;5(17):113-30. [Persian]
6. Ottu IF. Cooperative Stakeholding: Optimising Students' Educational Practice through Need-Centred Self-Determination, Connectedness with Learning Environment and Passion. *Journal of Education and Practice*. 2017; 8(4): 21-33.
7. Bahari P, Bahrami GG, Sheikhalizadeh S. Designing and Constructing of Interest to School Questionnaire among Elementary School Students. *Journal of Instruction and Evaluation*. 2021; 14(55): 85-111. [Persian]
8. Neher-Asylbekov S, Wagner I. Modelling of interest in out-of-school science learning environments: a systematic literature review. *International Journal of Science Education*. 2023; 45(13): 1074-96.
9. Istiono W, Waworuntu A. What element that influence preschool and elementary school children to enjoy playing education games? *International Journal of Advanced Studies in Computers, Science and Engineering*. 2021; 9(12): 9-13.
10. Lei H, Cui Y, Zhou W. Relationships between student engagement and academic achievement: A meta-analysis. *Social Behavior and Personality: an international journal*. 2018; 46(3): 517-28.
11. Hayatbakhsh S, Entesare Foumani G, hejazi m. The Effectiveness of Ethical Intelligence Training in Educational Ethic and Educational Self-Efficacy in Tenth Grade Female Students. *Educational Psychology*. 2020; 16(56): 131-56. . [Persian]
12. Bohloli Chichklavi Haji Agha F, Mahmoud Fakhe H. The Effectiveness of Moral Intelligence on Psychological Well-Being and Academic Ethics of Female Students in the Corona Epidemic. *Journal of Research in Educational Systems*. 2021; 15(55): 203-16. [Persian]
13. Shakiba rad K, Jadidi H, Taghvaei Nia A, Morovati Z. The Effectiveness of Academic Ethics Package on Educational Engagement and Academic Flow of High School Students. *Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ)*. 2023; 12(8): 129-38. [Persian]
14. Buchanan RA, Forster DJ, Douglas S, Nakar S, Boon HJ, Heath T, et al. Philosophy of education in a new key: exploring new ways of teaching and doing ethics in education in the 21st century. *Educational Philosophy and Theory*. 2022; 54(8): 1178-97.
15. Sharifi Nia M, Asadzadeh H ,Dortaj F, Sadipour E. The effectiveness of moral action training based on the blasi's theory on responsibility and civic-educational behavior in students. *Journal of Psychological Science*. 2021; 20(106): 1717-31. [Persian]
16. Carmona-Halty M, Salanova M, Llorens S, Schaufeli WB. Linking positive emotions and academic performance: The mediated role of academic psychological capital and academic engagement. *Current psychology*. 2021; 40(6): 2938-47.
17. Sadeghifar J, Bahadori M, Raadabadi M, Shariati M. Exploring the Relationship between Academic Engagement and Achievement among Nursing Students of Ilam University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2020; 20(0): 205-13. [in Persian]
18. Salehi R, Abedi M, Baghban I, Abedi A. Developing a theoretical model of academic counseling based on the effective factors on academic success. *Biannual Journal of Applied Counseling*. 2014; 4(1): 19-48.
19. Khaleghi S, Mirzaei F. Moral intelligence and academic ethics. *Tehran: Jaliz*; 2019. [Persian]
20. Rijavec M, Ljubin-Golub T. Academic flow and burnout in college students: an eight-month longitudinal study. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*. 2019; 72(1): 16-27.
21. Saarniit L, Pevkur A. Teaching Ethics in Academic Curricula: The Case of Five Disciplines in Estonian

Public Universities. Ethical perspectives. 2019; 26(1): 33-58.

22. Shirazi M, Sheikholeslami R. Academic Moral Civility: The Mediating Role of Academic Engagement in the Relationship between Academic Motivation and Academic Incivility. *Ethics in Science and Technology*. 2021; 16(1): 51-9. [Persian]

23. Ghasemi SA, Miri M. The role of Academic Resilience and Academic Ethics in predicting Academic Success in Students. *Akhlāq-i zīstī*. 2023; 13(38): 1-10. [Persian]

24. Carmona-Halty M, Salanova M, Llorens S, Schaufeli WB. Linking positive emotions and academic performance: The mediated role of academic psychological capital and academic engagement. *Current psychology*. 2021; 40(2): 2938-47.

25. Khormae F, Mahmoudnezhad K. The Relationship between Moral Characters and Academic Dishonesty in Students: The Mediating Role of Moral Disengagement. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2021; 14(1): 60-73. [Persian]

26. Kong S-C, Cheung WM-Y, Zhang G. Evaluating an artificial intelligence literacy programme for developing university students' conceptual understanding, literacy, empowerment and ethical awareness. *Educational Technology & Society*. 2023; 26(1): 16-30.